

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Rytířské řády ve Svaté zemi: jejich organizace, činnost
a přínos pro křižáckou expanzi na Blízkém východě**

Monika Varnerová

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

**Rytířské řády ve Svaté zemi: jejich organizace, činnost
a přínos pro křižáckou expanzi na Blízkém východě**

Monika Varnerová

Vedoucí práce:

PhDr. Jan Lhoták, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce PhDr. Janu Lhotákovi, Ph.D. za jeho rady a mimořádnou trpělivost při vedení této práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Vznik rytířských řádů.....	4
2.1. Johánité	4
2.2. Templáři	6
2.3. Němečtí rytíři	8
2.4. Menší rytířské řády sv. Lazara a sv. Tomáše z Akry	10
3. Činnost a význam řádů na Východě	12
3.1. Řádové majetky ve Svaté zemi	13
3.2. Vojenská a politická síla řádů	16
3.2.1. Druhá křížová výprava	16
3.2.2. Dobytí Askalonu a tažení do Egypta.....	18
3.2.3. Bitva u Cressonských pramenů.....	20
3.2.4. Bitva u Hattínu	22
3.2.5. Třetí křížová výprava	24
3.2.6. Boje o Damiettu a výprava Fridricha II.	26
3.2.7. Bitva u La Forbie	29
3.2.8. Výprava Ludvíka IX. Svatého.....	30
3.3. Pád Akkonu a zánik křižáckých států	33
4. Rytířské řády po pádu Akkonu	36
5. Závěr.....	39
Soupis pramenů a literatury	42
Summary	44

1. Úvod

První křížová výprava, vyhlášená papežem Urbanem II. na clermontském koncilu roku 1095 a uskutečněná v letech 1096–1099, byla až na lidovou část této výpravy, nejúspěšnější křížovou výpravou vůbec. Nejprve se 19. června 1097 podařilo dobýt maloasijskou Nikaiu, jejíž správu převzala Byzantská říše. Brzy poté část křižáků pod vedením hraběte Balduina z Bouillonu získala vládu nad městem Edessou, kde založili první křižácké panství na Blízkém východě, Edesské hrabství. Hlavní voj křižáků po dlouhém obléhání dobyl 3. června 1098 Antiochii a založil Antiochijské knížectví, kde se vlády ujal kníže Bohemund z Tarentu, od této doby zván Antiochijský. Celou výpravu korunovalo dobytí Jeruzaléma 15. července 1099, kde byl Godefroi z Bouillonu prohlášen Ochráncem Svatého hrobu poté, co odmítl titulovat se jeruzalémským králem. Poslední stát Tripolské hrabství založil Bernard z Toulouse, kterému se podařilo dobýt roku 1106 významné přístavní město Tripolis a jehož území konečně propojilo Jeruzalémské království s ostatními křižáckými celky na Východě. Tak byly ustanoveny první čtyři křižácké státy ve Svaté zemi – Edesské a Tripolské hrabství, Antiochijské knížectví a Jeruzalémské království.

Většina křižáků považovala dobytí Jeruzaléma za splnění svého slibu vůči církvi a Bohu, a postupně se vydávala na dlouhou cestu zpět do Evropy. Počty ozbrojených sil v křižáckých státech rychle klesaly a cesty začaly být pro poutníky vydávající se na svatá místa znovu velmi nebezpečné. To se stalo základním impulsem pro vznik do té doby neznámého typu řeholních institucí – rytířských řádů, společenství mnichů-válečníků ochraňujících bezbranné poutníky na cestách ke svatým místům v Palestině, bojujících ve jménu Krista a neuznávajících žádnou jinou autoritu, než svého velmistra a papeže. Tyto řády se záhy po svém vzniku staly důležitou součástí obrany křižáckých států před útoky jejich nepřátel, stejně jako přínosem pro křižácké armády usilující o rozšíření křesťanských území na východě.

Tato práce se zabývá vznikem nejdůležitějších rytířských řádů ve Svaté zemi po dobytí Jeruzaléma křižáckými vojsky v létě roku 1099, jejich následným vzestupem a také jejich významem pro vojenský i politický vývoj na Blízkém východě v období 12. a 13. století. To vše až do pádu poslední významné državy křižáků ve Svaté zemi, přístavního města Akkon, roku 1292. Obsahem této práce nejsou řády vzniklé mimo latinská království na Blízkém východě, ani působení řádů v jiných oblastech než ve Svaté zemi a jejím blízkém okolí, jelikož jejím záměrem je zabývat se vztahem rytířských řádů výlučně ke Svaté zemi. Cílem práce je ukázat, že tak jako Svatá země utvářela a formovala rytířské řády, tak rytířské řády významně ovlivňovaly chod Svaté země a jsou tak nerozlučně spjaty s jejím osudem.

Práce je dělena do tří větších celků, vnitřně dělených chronologicky. První kapitola se zabývá samotným vznikem rytířských řádů v Palestině, jejich organizační strukturou, a postupným vnitřním vývojem. Druhá, obsáhlejší kapitola, je věnována hlavnímu tématu práce, tedy významu rytířských řádů ve Svaté zemi v době křížových výprav. Ukazatelem významu jsou v této práci majetkové poměry řádů v Palestině, jejich politický a především vojenský význam pro Blízký východ, který je prezentován jejich účastí na významných vojenských akcích ve Svaté zemi ve 12. a 13. století. Poslední kapitola se stručně zabývá dalšími osudy rytířských řádů po ztrátě jejich palestinských území, kde ukazuje, jak ztráta Svaté země ovlivnila jednotlivé řády.

K tématu křížových výprav existuje mnoho české i zahraniční literatury různé kvality. Ze souborných prací je potřeba uvést knihu *Křižácké výpravy* od Alfreda Duggana, která obratně shrnuje veškeré základní informace k tomuto tématu a poskytuje tak obecný přehled dějin křížových výprav i křižáckých států na Blízkém východě. Z domácích prací nelze přehlédnout klasickou práci *Křižáci v Levantě* Miroslava a Věry Hrochových.

K dějinám jednotlivých rytířských řádů je dostupná především zahraniční literatura, jejíž značná část již byla přeložena do češtiny. Pro dějiny templářského

řádu je přínosná především kniha Malcolma Barbera, *Noví rytíři*. Barber pracuje s velkým množstvím primárních pramenů, jejichž interpretací podává podrobný přehled dějin řádu od jeho založení až po neblaze proslulý proces s templáři na počátku 14. století. O středověkých dějinách johanitského řádu pojednává Berthold Waldstein-Wartenberg ve své knize *Řád johanitů ve středověku*, a to od jeho založení až do konce 15. století. Tato monografie se podrobně zabývá nejen dějinami tohoto společenství, ale také jeho duchovními hodnotami s důrazem na charitativní základy johanitského řádu. K dějinám Německého řádu je pak užitečná kniha Petra Adama, *Němečtí rytíři*, která přehledně shrnuje veškeré potřebné informace o historii tohoto řádu, s důrazem především na jeho působení ve střední Evropě a v Pobaltí.

Kromě literatury byly pro předkládanou práci využity i primární prameny. Jde především o edici Věry Hrochové, *Křížové výpravy ve světle soudobých kronik*, která plasticky přibližuje arabský, byzantský i křižácký pohled na křížové výpravy, čímž umožňuje relativně objektivní a srozumitelné pochopení tohoto období. Dále byly také použity edice Václava Černého, *Templáři, křižáci a kacíři ve starých francouzských kronikách* a Francesca Gabrieliho, *Křížové výpravy očima arabských kronikářů*, které umožňují komplexní pohled na vnímání křížových výprav a rytířských řádů očima jejich současníků.

2. Vznik rytířských řádů

Většina křižáků považovala dobytí Jeruzaléma za splnění svého úkolu, a postupně se vydávala na cestu zpět do Evropy. Počty ozbrojených sil v křižáckých státech rychle klesaly a cesty začaly být pro poutníky ve Svaté zemi znovu velmi nebezpečné. To se stalo základním impulsem pro vznik do té doby neznámého typu řeholních institucí – rytířských řádů, společenství mnichů-válečníků ochraňujících bezbranné poutníky na cestách ke svatým místům v Palestině, bojujících ve jménu Krista a neuznávajících žádnou jinou autoritu, než svého velmistra a papeže. Tyto řády se záhy po svém vzniku staly důležitou součástí obrany křižáckých států před útoky jejich nepřátel, stejně jako přínosem pro křižácké armády usilující o rozšíření křesťanských území na východě.

Pojem rytířský řád, tedy spojení řádového mnišství a vojenské činnosti, byl až do roku 1119 v Evropě zcela neznámým. Boj o uznání takovéto instituce v očích církve i laické veřejnosti byl zdlouhavý a v některých ohledech ne zcela dokončený. Přesto se ale rytířské řády staly během krátké doby významnými hráči na poli vojenském i politickém. V době trvání křižáckých států na Blízkém východě vzniklo mnoho takových řádů, tři z nich ale byly výjimečně úspěšné - johanité, templáři a němečtí rytíři.¹ Tyto řády byly, i přes svou odlišnost, navzájem úzce propojené. Jeden od druhého se učily, ovlivňovaly vzájemně svou strukturu a zaměření a společně tvořily základ obrany křižáckých států.

2.1. Johanité

Řád rytířů svatého Jana v Jeruzalémě, jehož příslušníci byli zváni johanité, špitálníci, nebo také hospitalité, se vyvinul ze špitálního bratrstva obchodníků z italského Amalfi, které vzniklo v Jeruzalémě patrně už v polovině 11. století. Toto bratrstvo, skládající se z malé skupinky mnichů benediktinské řehole pečující o špitál pro unavené, zraněné a nemocné, bylo založeno na podporu a péči o obchodníky a poutníky z Amalfi. Jejich špitál v Jeruzalémě nedaleko chrámu Božího hrobu, byl nejspíše původně zasvěcen svatému Janu

¹ CONTAMINE, Philippe, *Válka ve středověku*, Praha 2004, s. 100.

Almužníkovi, zvanému též Slitovník nebo Milostivý, který byl známý svou starostí o chudé.² V prvních letech 12. století byl Jan Almužník jako patron původního bratrstva nahrazen Janem Křtitelem, který více odpovídal ambicím nově se utvářejícího řádu a byl vybudován nový, prostorný johanitský klášter Panny Marie Latinské v Jeruzalémě.³

První johanité byli nejspíše Normané z Francie a jižní Itálie a ve svých počátcích pokračovali ve špitální tradici původního bratrstva z Amalfi. Silný náboženský a ideologický vliv na vznikající řád měli kanovníci Božího hrobu, kteří sídlili nedaleko. Johanité později převzali jejich řeholi svatého Augustina jako základ pro svá řádová pravidla. Právě kanovníci Božího hrobu údajně později johanity i templáře podnítili k ozbrojené ochraně poutníků. Špitálníci z Amalfi, vzhledem ke své přítomnosti v Jeruzalémě ještě před jeho dobytím křižáky, dobře znali místní poměry a laičtí i světští hodnostáři Jeruzalémského království se na ně brzy začali obracet pro pomoc a rady. Jejich moc a vliv začaly proto velmi rychle vzrůstat. Už roku 1113 získali johanité pod vedením mistra Gerarda z Amalfi oficiální uznání a ochranu papeže Paschala II. a téhož roku byli také osvobozeni od placení církevních desátků. Po roce 1120 se toto bratrstvo přeměnilo v řád, byla převzata Augustinova řehole a také liturgie kanovníků Božího hrobu.⁴

Od roku 1123 se z popudu francouzského šlechtice a mistra řádu Raimonda z Puy postupně rozšířila činnost johanitů i na vojenské úkoly, a byla vytvořena řádová pravidla pro jejich rytířskou složku. Po vzoru templářů začali poutníkům, využívajícím jejich špitály a ubytovny, nabízet také ochranu na cestách. Hlavní náplní jejich činnosti ale nadále byla péče o zraněné a nemocné.⁵ Teprve až za velmistra Bertranda z Comps byla mezi lety 1236–1239 v rámci johanitského řádu třída rytířů nadřazena třídě kněží, rytíři začali obsazovat

² HROCH, Miroslav, HROCHOVÁ, Věra, *Křižáci v Levantě*, Praha 1975, s. 102–103.

³ WALDSTEIN-WARTENBERG, Berthold, *Řád johanitů ve středověku*, Praha 2008, s. 31.

⁴ Tamtéž, s. 26.

⁵ SUCHÁNEK, Drahomír, DRŠKA, Václav, *Církevní dějiny*, Praha 2013, s. 253.

významné posty v rámci řádové hierarchie a ovlivňovat řád jako celek.⁶ Roku 1154 vydal papež Anastasius IV. bulu, která konečně přiznala johanitům právo na vlastní kleriky, kteří byli podřízeni přímo velmistrovi. Do té doby u řádu sloužili mše kněží podřízeni jeruzalémskému patriarchovi.⁷

Aby johanité zabránili prosazení autoritářského režimu uvnitř řádu, bylo jejich vnitřní zřízení založeno na spolurozhodování všech členů řádu formou zasedání kapituly, na vyšším stupni potom generální kapituly a řádové rady. Takto byla umožněna účast každého člena společenství na rozvoji a postupu celého řádu.⁸ V čele řádu stál velmistr, který byl volen celým společenstvím prostřednictvím třinácti volitelů a svou funkci zastával doživotně. Jeho rozhodnutí pak byla vázána na souhlas řádové rady složené z řádových hodnostářů. Zástupcem velmistra byl maršál, kterému podléhali hradní kasteláni. V Jeruzalémském království byli za kastelány považováni velitelé hradů Belmont, Belvoir, Beit Ghibelin a Mons Tabor, v hrabství Tripolis velitel hradu Krac des Chevaliers a v Antiochijském knížectví velitel hradu Margat. Kasteláni hradů Krac a Margat měli navíc hodnost bailiho, tedy vládce provincie s místem a hlasem v generální kapitule.⁹

2.2. Templáři

Řád chudých rytířů Krista a Šalomounova chrámu, zvaných Rytíři Templu nebo jen templáři, byl založen v Jeruzalémě patrně na konci roku 1119 drobným francouzským rytířem Hugem z Payns a jeho přítelem Godefroiem ze Saint-Omer. V této době začalo být prostředí pro poutníky ve Svaté zemi znovu velmi nebezpečné, byli masakrováni muslimskými nájezdníky a vládci křižáckých států neměli dostatek mužů k jejich obraně. Tito dva zbožní rytíři chtěli bojovat ve jménu Krista, chránit chudé a bezbranné, v době míru setrvávat v modlitbách a dodržovat slib chudoby a čistoty. Proto kolem sebe shromáždili malou skupinku

⁶ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 37.

⁷ FOREY, Alan J., *Novitiate and Instruction in the Military Orders during the Twelfth and Thirteenth Centuries*. In: *Speculum* 61, 1986, 1, s. 2.

⁸ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 29.

⁹ Tamtéž, s. 190–194.

podobně smýšlejících mužů a vzali si za cíl poskytovat ochranu poutníkům mezi Jeruzalémem a přístavem Jaffou, kteří se stávali častým terčem útoků. Pro tento svůj záměr získali svolení a patronaci jeruzalémského krále Balduina II. a jeruzalémského patriarchy Warmunda z Picquigny. Od kanovníků Božího hrobu získali pozemek nedaleko al-Aksá kde vybudovali svou první řádovou základnu. Templáři byli, na rozdíl od johanitů a později i Německých rytířů, od samého svého počátku výhradně rytířským řádem.¹⁰

Spojení mnišství s vojenskou činností byl bezprecedentní krok, který vyžadoval vytvoření jasných a zcela nových pravidel, a zároveň ospravedlnění v očích katolické církve. Myšlenka svaté války totiž nebyla v této době v Evropě obecně přijímána. Hugo de Payen se proto při vytváření řádové řehole templářů obrátil o pomoc na nejslavnějšího a nejváženějšího církevního představitele té doby, cisterciáckého opata Bernarda z Clairvaux.¹¹ Bernardova přízeň a podpora byla pro templáře jedinečným přínosem. Už roku 1129 schválila jím vytvořená pravidla nového řádu i samotný koncept mnicha-vojáka církevní synoda v Troyes. Další výhody a privilegia, díky nimž získali zcela výjimečnou pozici, obdrželi templáři přímo od hlavy latinské církve v podobě tří papežských bul vydaných mezi lety 1139–1145.¹²

Papež Inocenc II. vydal na lateránském koncilu 29. března roku 1139 v jejich prospěch bulu *Omne datum optimum*, která se stala základem rozsáhlých templářských privilegií. Tato bula podřídila řád pouze papeži a zajistila mu nevídané svobody v rámci církve i světské moci. Templáři byli uznáni jako obránci katolické církve a útočníci na Kristovy nepřátele, a bylo jim povoleno mít ve svých řadách vlastní kněze podřízené pouze velmistrovovi řádu. Další dvě papežské buly zajišťovaly templářům především církevní příjmy a pravomoci. Celestin II. vydal roku 1144 bulu *Milites Templi*, která řád ještě více zvýhodnila v rámci samotné církve i světské moci, a jeho nástupce Evžen III. roku 1145

¹⁰ HROCH, HROCHOVÁ, s. 101–102.

¹¹ MARTIN, Sean, *Templáři*, Praha 2009, s. 24.

¹² Tamtéž, s. 31–33.

vydal bulu *Militia Dei*, která znovu potvrdila a rozšířila práva, příjmy a výhody templářů. Tyto tři buly učinily v rámci světské i církevní moci z templářů téměř nedotknutelnou instituci, nad níž měl moc pouze sám papež jako zástupce Krista na zemi.¹³

Řádovou strukturu templářů tvořil rozsáhlý systém komend vedených obvykle komturem nebo preceptorem, které byly dále sdružené do větších komturií nebo tzv. bailiv. Tyto větší celky byly následně centrálně spravovány v rámci jednotlivých zemských převorství. Na vrcholu své existence mohl mít řád kolem 9000 komend a 20 000 rytířů v celkem sedmnácti provinciích v Evropě i na Blízkém východě.¹⁴ V čele celého řádu byl doživotně volený velmistr, jehož jediným feudálním nadřízeným byl papež. Pod velmistrem byla kapitula starších představitelů řádu, která pomáhala velmistrovovi řád spravovat. Zástupcem a poradcem velmistra byl senešal, za vojenské záležitosti a vybavení nesl odpovědnost maršál, a vůdci jednotlivých správních oblastí byli komandéři. Řád měl také svého pokladníka odpovídajícího za finance, prادلáka dohlížejícího na oblečení členů řádu, turkopoliera, který dohlížel na jednotky turkopolů, podmaršála, vlajkonoše, a také pečovatele.¹⁵

2.3. Němečtí rytíři

Rané počátky Německého řádu Panny Marie Jeruzalémské, zvaného jinak Řád německých rytířů, nebo jen Německý řád, sahají už do let 1118–1127. Již v této době se začalo formovat malé společenství německých mnichů při johanitském špitále Panny Marie v Jeruzalémě.¹⁶ Zároveň se v řadách johanitských rytířů začala sdružovat skupinka německy hovořících mužů, kteří nerozuměli francouzštině, tehdy převažujícímu jazyku v křižáckých státech. Tyto dvě složky

¹³ BARBER, Malcolm, *Noví rytíři*, Praha 2006, s. 70–71.

¹⁴ SUCHÁNEK, DRŠKA, s. 253.

¹⁵ MARTIN, s. 42–43.

¹⁶ ADAM, Petr, *Němečtí rytíři*, Svitavy 1998, s. 9.

později vytvořily základ nového řádu, usilujícího o zvýraznění německého elementu ve Svaté zemi.¹⁷

Němečtí mniši ze špitálu Panny Marie v Jeruzalémě byli za třetí křížové výpravy roku 1190 přítomni při obléhání přístavního města Akkon. Zde byli zformováni v samostatný špitální řád v čele s mistrem Sibrandem. Tento řád spravoval skromný stanový špitál, zřízený pro potřeby německy hovořících křížáckých obléhatelů přítomnými měšťany z Brém a Lübecku. Nový řád získal ještě za obléhání města slib, že si po jeho dobytí mohou za hradbami města zřídit trvalý špitál v místech bývalého arménského útulku. Tento slib údajně získali od samotného královského páru Jeruzalémského království, krále Guye z Lusignanu a královny Sibyly. Vévoda Fridrich Švábský, velitel německých křížáků, se stal protektorem tohoto špitálního společenství, jeho faktickou správu ale přenechal svému kaplanu Konrádovi a komořímu Burchardovi. Fridrich krátce po dobytí Akkonu zemřel, a byl pochován v novém kostele Německého řádu vybudovaného již uvnitř Akkonských hradeb.¹⁸

Papežství předběžně schválilo řeholi špitálního Německého řádu již roku 1191, oficiální právní statut řádu byl stanoven bulou Celestina III. z 21. prosince 1196. Řád se pod vlivem shromažďujících se vojsk tzv. německé křížové výpravy, která ve Svaté zemi čekala na císaře Jindřicha VI., začal rychle transformovat v řád vojenský. Němečtí rytíři nemocnice Panny Marie v Jeruzalémě byli jako církevní a již také vojenský řád oficiálně schváleni 5. března 1198 v chrámovém komplexu v Akkonu. Tomuto obřadu byli přítomni i velmistři obou starších řádů, velmistr templářů Gilbert Erail a velmistr johanitů Geoffroy z Donjonu. Tehdy jejich rytířská složka získala pravidla po vzoru templářů. Kněžská složka se po vzoru johanitů řídila Augustinovou řeholí a věnovala se duchovní a charitativní službě.¹⁹ Tento přerod špitálního řádu v řád rytířský byl předem plánovaným produktem vysoce postavených účastníků již

¹⁷ HROCH, HROCHOVÁ, s. 104.

¹⁸ ADAM, s. 11–13.

¹⁹ SUCHÁNEK, DRŠKA, s. 254.

zmiňované německé křížové výpravy roku 1197 a měl zajistit říšskému elementu trvalé zázemí ve Svaté zemi. Tato změna vynesla dosavadnímu preceptoru Heinrichu Walpotovi titul velmistra Německých rytířů.²⁰

Primární strukturu Německého řádu tvořilo pět základních tříd. Největší podíl řádové moci měli, podobně jako v ostatních řádech, rytíři a jen o třídu níž byli řádoví kněží. Dvě samostatné třídy pak tvořily ženské členky řádu a čestní členové, tzv. familiáři, tedy významné osoby podporující Německý řád. V čele řádu stál velmistr společně s řádovou vládou složenou z velkého komtura, řádového špitálního, maršála, tzv. trapiera, tedy správce hospodářství, a tresslera, neboli pokladníka.²¹

2.4. Menší rytířské řády sv. Lazara a sv. Tomáše z Akry

Menších řádů, vzniklých a působících ve Svaté zemi bylo mnoho. Vedle tří velkých řádů ale nebylo lehké se ve Svaté zemi více prosadit, a většina malých řádů tak nikdy nezískala významnější vliv a moc. Mezi ty, které středověkým kronikářům stály za zaznamenání, patřil například Řád rytířů svatého Lazara Jeruzalémského, který plnil specifickou úlohu a také Řád rytířů svatého Tomáše Canterburského v Akře, a to zejména díky svému spojení s králem Richardem Lví Srdce.

Rytíři svatého Lazara, jinak nazýváni lazariáni nebo lazaritě, vznikli v Jeruzalémském království pravděpodobně kolem roku 1130 jako špitální řád zaměřený hlavně na péči o malomocné. Tento řád se ve svaté zemi těšil relativně velké podpoře. Již roku 1142 získali lazariáni od krále Fulka, královny Melisendy a jejich syna Balduina nemovitý majetek nedaleko Olivetské hory v Jeruzalémě, na poutní trase do Jordánska.²² Tento řád vznikl, stejně jako ten johanitský, jako řád špitální. Na Blízkém východě bylo malomocenství všudypřítomné, nevyhýbalo se ani světským či řádovým rytířům, ba dokonce ani

²⁰ ADAM, Petr, s. 15.

²¹ Tamtéž, s. 36–40.

²² BARBER, Malcolm, *The Order of Saint Lazarus and the Crusades*. In: *The Catholic Historical Review* 80, 1994, 3, s. 440.

Jeruzalémské královské rodině. Johanité a Němečtí rytíři se o své nemocné bratry dokázali postarat a nemuseli je tak vyčleňovat ze svého společenství, ale templáři již na konci 12. století začali svým nemocným členům doporučovat přestup do Řádu svatého Lazara. Na konci roku 1260 se tento přestup stal pro malomocné rytíře dokonce povinným.²³ Malomocenství však nebylo pro mnohé rytíře překážkou v dalším boji ve jménu Krista, mohlo trvat i léta než se nemoc plně projevila a tak získali lazariáni i vojenskou složku. Ve Svaté zemi bylo třeba každého bojeschopného muže, proto byla existence tohoto řádu vítána. Největší vojenskou akcí a zároveň největší katastrofou však byla pro lazariány drtivá porážka křižáckých vojsk v bitvě u La Forbie 17. října 1244, kde byli všichni jejich zúčastnění rytíři zabiti egyptskými vojsky.²⁴ Z této pohromy už se řád nikdy zcela nevzpamatoval.

Řád rytířů svatého Tomáše Canterburského v Akře je dalším z řádů vzniklých jako řád špitální a teprve později transformován v řád vojenský. Tento řád byl založen v Akkonu pravděpodobně králem Richardem I. roku 1191, pro potřeby raněných anglických křižáků. Kolem roku 1228 byli z popudu Petera z Roches, biskupa z Winchesteru reformováni ve vojenský řád.²⁵ V rámci reformy Rytíři sv. Tomáše z Akry přijali pravidla řádu Německých rytířů, která byla kombinací pravidel řádů johanitů, templářů i dalších. Tato reforma byla papežstvím uznána a potvrzena roku 1236. Rytíři sv. Tomáše z Akry byli, podobně jako Němečtí rytíři, etnicky uzavřenou skupinou tvořenou rytíři z Britských ostrovů. Již na začátku 13. století vlastnil tento řád rozsáhlé majetky ve Francii a především v Anglii. Ve Svaté zemi ale nikdy takové moci a popularity jako v Anglii nedosáhl.²⁶ Vliv na tomto území si již v první polovině 12. století rozdělili johanité a templáři, na ostatní řády už tedy mnoho nezbylo.

²³ BRODMAN, James W., *Rule and Identity: The Case of the Military Orders*. In: *The Catholic Historical Review* 87, 2001, 3, s. 391.

²⁴ BARBER, *The Order*, s. 444–451.

²⁵ BRODMAN, s. 391–392.

²⁶ FOREY, Alan J., *The Military Order of St Thomas of Acre*. In: *The English Historical Review* 92, 1977, 364, s. 482–488.

3. Činnost a význam řádů na Východě

První křížová výprava byla skutečně masovou záležitostí připomínající spíše kolonizační než vojenskou akci. Jak výprava postupovala Evropou na Východ, spontánně se k ní přidávaly davy lidí různého původu i národnosti, vojáci i prostí venkované, muži, ženy i děti. Byzantská princezna Anna Komnena ve svých pamětech líčí příchod křížáckých vojsk téměř apokalypticky: „*Celý Západ, všechny barbarské národy obývající území od západních břehů Jadranu až po Hérakleovy sloupy se spojily a táhly s celými rodinami Evropou do Asie.*“²⁷ Anna byla přímým svědkem příchodu první křížové výpravy ke Konstantinopoli, její další popis je sice poněkud nadnesený, ale dává tušit velikost přicházejícího vojska a jeho doprovodu. „*Keltské vojsko doprovázelo množství lidí početnější než zrnka písku a hvězdy nebeské, v rukou nesli palmové ratolesti a jejich plece zdobil kříž. Dokonce ženy a děti opouštěly svou vlast. Jako řeky se odevšud stékaly jejich zástupy a proudily dáckou zemí k nám.*“²⁸ Naneštěstí, takovouto účastí se další výpravy už chlubit nemohly. Navíc, počet křížáků, kteří se v Palestině rozhodli zůstat, nebyl ani zpočátku příliš velký a s dalšími výpravami začal ještě klesat. Dalším problémem nových států byla vysoká úmrtnost obyvatel pocházejících z Evropy. Evropané špatně snášeli blízkovýchodní podnebí a často umírali již v brzkém věku. Ve Svaté zemi se rychle začalo nedostávat nejen vojáků, ale také osadníků.

V tomto prostředí začala vojenská síla rytířských řádů a s tím spojená politická moc v Jeruzalémském království rychle vzrůstat. Do roku 1150 tvořili rytíři johanitů a templářů nadpoloviční většinu jízdního vojska v království, což činilo vládce křížáckých států závislými na jejich pomoci.²⁹ Vzhledem k velmi nízkému počtu vojenských sil ve Svaté zemi ale nadpoloviční většina není až tak mnoho. Ani v dobách největší síly rytířských řádů neměly na Blízkém východě mnoho mužů. V 70. a 80. letech 12. století měli templáři v této oblasti asi 600

²⁷ KOMNENA, Anna, *Paměti byzantské princezny*, Praha 1996, s. 291.

²⁸ Tamtéž, s. 291.

²⁹ DUGGAN, Alfred, *Křížácké výpravy*, Praha 1973, s. 107.

rytířů a 2000 seržantů, přičemž johanité zde mívali vždy zhruba stejné a Němečtí rytíři výrazně menší zastoupení. Přesto tyto síly hrály významnou úlohu téměř ve všech větších vojenských střetnutích té doby.³⁰

Většina jeruzalémských králů si byla významu rytířských řádů i jejich dalšího potenciálu dobře vědoma. Král Fulko, který vládl mezi lety 1131–1143, nechal ve spolupráci s řády johanitů a templářů vybudovat soustavu pevností i větších hradů na jihu křížáky dobytého území. Tyto pevnosti měly kontrolovat jižní hranici a chránit cesty mezi vnitrozemím a městy na pobřeží proti nájezdům a útokům nepřátel.³¹

3.1. Řádové majetky ve Svaté zemi

Rytířské řády už od svých počátků získávaly rozsáhlý majetek v Evropě i na Blízkém východě, přičemž na Východě vlastnily řády převážně hrady a pevnosti a na Západě spíše kostely a jiné neopevněné pozemky. Přestože měly rytířské řády po Evropě mnoho svých komend, které ekonomicky zajišťovaly jejich postavení v méně stabilních oblastech, neměli v nich obvykle mnoho svých bratří a jen málokdy nějaké rytíře. Většinu rytířů a seržantů, stejně jako většinu zbraní a dalšího vojenského vybavení měly řády v oblastech, ve kterých bojovali, tedy ve Svaté zemi, na Iberském poloostrově, a v případě německých rytířů také v Pobaltí.³²

Prvním známým hradem, převzatým johanity v Palestině do jejich správy, byl Beit Ghibelin na jihu Jeruzalémského království, který jim král Fulko předal již v roce 1137. Roku 1142 získali od knížete Raymonda II. svůj vůbec nejvýznamnější hrad na Východě, mohutný Krac des Chevaliers v hrabství Tripolis, který byl již v této době pro svůj strategický význam nazýván Klíčem ke Svaté zemi. Tento hrad získali společně s třemi menšími předsunutými hrady Castellum Bochee, Felicium a Lacum. Roku 1168 johanité zakoupili strategicky

³⁰ BARBER, *Noví rytíři*, s. 109.

³¹ HROCH, HROCHOVÁ, s. 107.

³² FOREY, Alan J., *The Military Orders and Holy War against Christians in the Thirteenth Century*. In: *The English Historical Review* 104, 1989, 410, s. 15.

významný hrad Belvoir v jižní Galileji, v údolí řeky Jordán, a král Amalrich jim roku 1170 předal ještě hrad Akkar, který rozšířil jejich pevnostní základnu na jihu. V roce 1186 získali johanité svůj druhý nejvýznamnější hrad v Palestině a to Margat v Antiochijském knížectví.³³

Tento systém pevností však potřeboval i zázemí, ze kterého by řád mohl čerpat finanční a materiální zdroje nutné k jeho udržování. Za tímto účelem získávali johanité i další řády do svého vlastnictví vesnice a někdy i celá města společně s přilehlými pozemky. Některá menší města a vesnice dokonce řády samy zakládaly, většinou v blízkosti svých hradů. Kolonizační činnost ve Svaté zemi výrazně podporovalo i papežství. Papežská bula z roku 1137 povolovala johanitům stavět domy, kostely i hřbitovy v dosud neobydlených oblastech na Východě.³⁴ Například roku 1168 bylo nedaleko Askalonu usídleno hned 32 rodin v nově založené polovojevské osadě podřízené Johanitskému řádu.³⁵

Majetek řádu johanitů na Blízkém východě tvořil v dobách největšího rozmachu řádu čtyři velké komplexy. V Jeruzalémském království to byla velká oblast kolem jejich prvního hradu Beit Ghibelin, a druhá oblast údolí řeky Jordán s hrady Belvoir a panstvím Mons Tabor. Hlavním centrem řádu byla oblast v Tripoliském hrabství kolem hradu Krac des Chevaliers s městem Rafineé a panstvími Montferrand a Acra. Čtvrtý komplex řádových majetků byl v Antiochijském knížectví kolem Apamey a hradu Margat s městem Valenie.³⁶

Templáři začali získávat pevnosti ve Svaté zemi až po roce 1134. Prvním takovýmto ziskem byla významná pevnost Baghras v Belenském průsmyku severně od Antiochie, kterou templáři přejmenovali na Gaston. Krátce poté obdrželi také nedaleké hrady Darbsaq, La Roche de Roussel a La Roche Guillaume, které střežily průsmyky v Amanských horách, mezi Kilikií a Antiochijským knížectvím. S nimi získali templáři také přístavní město Bonnel,

³³ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 144–146.

³⁴ Tamtéž, s. 261.

³⁵ HROCH, HROCHOVÁ, s. 191.

³⁶ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 262.

čímž získali přístup k moři a usnadnili si tak zásobování těchto pevností.³⁷ Na začátku roku 1150 daroval král Balduin III. templářům jejich první území přímo v Jeruzalémském království, a to strategicky důležité město Gaza, kde si řád vybudoval mohutnou pevnost.³⁸

V Tripolském hrabství získali templáři přibližně v téže době hrad Tortosa spolu s přilehlým územím a hrad Chastel-Blanc. V 60. letech 12. století templáři převzali či vybudovali také hrady La Féve, Chastellet, Ahamant a Safed v Zajordánsku a Galileji. Templáři nezapomínali ani na své poslání chránit poutníky ve Svaté zemi, za tímto účelem budovali mnoho různě velkých pevností a hradů poblíž poutnických stezek a svatých míst. Mezi takovéto hrady patřily například Casal des Plains nedaleko přístavu Jaffa, hrady Castel Arnald a Toron des Chevaliers nedaleko Jeruzaléma, a mnoho dalších.³⁹ Největším templářským územím se stal ostrov Kypr, který řád odkoupil od krále Richarda I. roku 1191. Správa tohoto ostrova se ale brzy ukázala být jako příliš nákladná a tak jej templáři prodali zpět Richardovi.⁴⁰

Některá území templářů a johanitů ve Svaté zemi ležela velmi blízko u sebe, nebo se dokonce protínala. To vyvolávalo mezi těmito řády spory o hranice sousedících, a o příjmy ze společně ovládaných území. Tyto spory se pak stávaly předmětem smluv, které jasně vymezovaly práva jednotlivých řádů na sporném území. Například roku 1179 byla podepsána dohoda týkající se oblasti Terre Galifa, Banna a Bertrandimir, která ležela na pomezí území obou řádů kolem pevností Tortosa a Krak des Chevaliers, a také oblastí kolem hradů Castel Arnald a Gaza.⁴¹

Rytíři Německého řádu nikdy nezískali ve Svaté zemi tolik území a moci jako oba starší řády. I přes to, že již roku 1196 měli němečtí rytíři své řádové domy v Akkonu, Gaze, Jaffě, Askalonu, Ramě a Zamsi, jejich vzestup byl ve

³⁷ MARTIN, s. 30–31.

³⁸ Tamtéž, s. 44.

³⁹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 96–103.

⁴⁰ MARTIN, s. 62.

⁴¹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 104.

Svaté zemi limitován přítomností johanitů a templářů. Menší území a pevnosti však na Blízkém východě přesto získali. V letech 1209–1210 zřídili své komendy v Řecku a na Kypru, a také v Tyru a Harunii. Roku 1212 získali od arménského krále Lea I. pevnost Amuda. Roku 1220 zakoupili němečtí rytíři svůj vůbec nejdůležitější hrad ve Svaté zemi, mohutnou pevnost Montfort mezi Akkonem a Tyrem. Tento hrad se stal až do jeho dobytí mamlúky roku 1271 hlavní základnou Německého řádu na Blízkém východě.⁴²

3.2. Vojenská a politická síla řádů

Stabilizace křižáckých států na Blízkém východě zpočátku probíhala rychle a účinně. Brzy se však začaly nepříznivě projevovat rozpory mezi vládci jednotlivých území. Neshody a nepřátelství mezi místní zemskou šlechtou, Byzancí, králem a rytířskými řády často vedly k tragickým událostem, které měly zásadní vliv na situaci na Blízkém východě.

3.2.1. Druhá křížová výprava

Na štědrý den roku 1144 padla Edessa, hlavní město Edesského hrabství do rukou mosulského vládce Zengiho, a s ní ovládl i velkou část území tohoto hrabství. Když tyto zprávy se zpožděním dorazily do Evropy, vyvolaly vlnu rozhořčení a nového křižáckého nadšení. To konečně přesvědčilo papeže Evžena III. vyhlásit v prosinci roku 1146 novou křížovou výpravu do Svaté země, která proběhla v letech 1147–1149. Vůdci této výpravy byli římskoněmecký král Konrád III. a francouzský král Ludvík VII.⁴³ Již v této výpravě se poprvé výrazněji projeví rytíři templářského řádu.

Vojsko Konráda III. se vlivem své neukázněnosti dostalo cestou do celé řady problémů. Největším nezdarem se stala drtivá porážka 25. října 1147 u Dorylaia, kde byla pobita prakticky celá Konrádova pěchota. Do Akkonu Konrád dorazil zraněn, a jen s malým počtem rytířů. Naproti tomu s vojskem krále Ludvíka cestoval francouzský templářský mistr Evrard z Barrés, spolu se

⁴² ADAM, s. 14–17.

⁴³ SUCHÁNEK, DRŠKA, s. 230.

skupinkou dalších templářů a nových rekrutů z Evropy. Během cesty se Evrard stal jedním z Ludvíkových spolehlivých rádců a král na něj značně spoléhal, dokonce jej poslal vyjednat u byzantského císařského dvora podmínky průchodu francouzských vojsk přes Konstantinopol. Král také později svěřil templářům úkol střežit celou vojenskou kolonu, která byla za pochodu velmi zranitelná, a jejíž součástí byla i královna Eleonora spolu se svým doprovodem. Vzhledem k častým přepadům kolony ze strany Turků, mistr Evrard uspořádal královo vojsko do jednotek po padesáti mužích, které vždy podléhali jednomu templáři. Tito templáři podléhali vrchnímu veliteli celého vojska, kterým byl templářský rytíř Gilbert.⁴⁴ V takovémto uspořádání prošlo francouzské vojsko bez vážnějších ztrát až do Attaleie.

Ludvíkovi ale již došly jeho finanční rezervy, a musel požádat mistra Evrarda z Barrés o zprostředkování půjčky, která by pokryla náklady na další pokračování výpravy. Templáři bez průtahů opatřili králi požadovaný obnos, díky kterému se mohl i s královnou a částí vojska přesunout do Jeruzalémského království po moři. Právě zde lze vidět počátky finanční závislosti francouzských králů na templářském řádu.⁴⁵

Dne 24. června 1148 se v Palmae poblíž Akkonu konalo velké shromáždění vůdců křížového tažení. Přítomni byli nejen králové Konrád III., Ludvík VII. a Balduin III. Jeruzalémský, ale také velmistr templářského řádu Robert z Craonu a velmistr johanitského řádu Raymond z Puy. Na tomto shromáždění bylo, i přes nesouhlas některých přítomných, rozhodnuto soustředit vojsko výpravy na obležení a dobytí muslimského Damašku.⁴⁶ K Damašku křižáci dorazili uprostřed léta, 23. července 1148. Vzhledem k velkému vedru, nedostatku vody a zprávám o blížícím se vojsku aleppského vládce Núr ad-Dína byl výsledek obléhání města značně nejistý. „*Když k nim stále docházely zprávy o tom, že se shromažďuje velké muslimské vojsko, aby je porazilo a rozprášilo,*

⁴⁴ BARBER, *Noví rytíři*, s. 83–84.

⁴⁵ MARTIN, s. 37.

⁴⁶ BARBER, *Noví rytíři*, s. 84–85.

byli si jisti svou zkárou. Sešli se tedy k poradě a neviděli jinou cestu z pasti, v níž se ocitli, a z propasti, do které se vrhli, než zrušit tábor a odjet.“⁴⁷ Takto byla neslavně zakončena druhá křížová výprava, jejímž jediným úspěchem se nakonec stalo dobytí portugalského Lisabonu anglickými křižáky v říjnu 1147, jejíž účastníci do Svaté země ani nedorazili. Nejen že Edessa i Damašek dále zůstávaly v rukou muslimů, ale situace se brzy měla ještě zhoršit.

3.2.2. Dobytí Askalonu a tažení do Egypta

Naprostého neúspěchu a rychlého odjezdu druhé křížové výpravy obratně využil Núr ad-Dín a rychle vyrazil proti Antiochijskému knížectví. V následující bitvě u Inábu 29. června 1150 padl antiochijský kníže Raymond i většina jeho mužů a Núr ad-Dín rychle obsadil velkou část knížectví. V odpověď na tuto porážku shromáždil král Balduin III. výpravu na pomoc Antiochii, které se zúčastnili i templáři a to v počtu 120 rytířů a 1000 seržantů a zbrojnošů. Město tedy křižáci prozatím ubránili, ale většina území Antiochijského knížectví byla ztracena.⁴⁸ Další nebezpečí hrozilo křižáckým státům z Egypta. Již na jaře roku 1150 templáři odrazili Egyptský útok proti své pevnosti v Gaze, a Balduin III. se proto rozhodl zasadit Egyptu rozhodující úder a dobýt významné palestinské město Askalon, toho času v držení Egypta.

Téměř šestiměsíční obléhání města začalo 25. ledna 1153 a už od jeho počátku zde byli přítomni také velmistr templářů Bernard z Tremelay a velmistr johanitů Raymond z Puy spolu se svými rytíři. Askalon měl silné hradby a odhodlanou posádku. Až 15. srpna se křižákům podařilo vytvořit průlom ve hradbách města. Bernard z Tremelay společně se čtyřiceti svými rytíři pronikl jako první do města, aniž by počkal na posily, což se mu ukázalo být osudným. Obranná posádka Askalonu průlom zatarasila, odřízla tak templáře od zbytku vojska a všechny uvnitř hradeb zabila. Templářské ostatky obránci na druhý den

⁴⁷ GABRIELI, Francesco (ed.), *Křížové výpravy očima arabských kronikářů*, Praha 2010, s. 77.

⁴⁸ BARBER, *Noví rytíři*, s. 86–87.

vystavili na hradbách. Zbytek křižáků ale vytrval a již o týden později 22. srpna 1153 byl Askalon dobyt, a byla otevřena cesta pro vpád do Egypta.⁴⁹

Egypt byl vždy bohatou a strategicky významnou zemí kterou si přáli ovládnout jak křižáci, tak muslimští vládci. První křižácké tažení do Egypta uskutečnil jeruzalémský král Amalrich I. již v září 1163, kvůli silnému rozvodnění Nilu ale ničeho nedosáhl. Roku 1164 se rozhodl pro další pokus, při kterém oblehl pevnost Bilbeis. Tento pokus ale zhatil Núr ad-Dín, který v téže době znovu vytáhl se svým vojskem proti Antiochii a přinutil tak Amalricha k urychlenému návratu.⁵⁰ Většina templářů i johanitů byla tehdy s Amalrichem v Egyptě a tak se bitvy u Hárimu nedaleko Antiochie 10. srpna 1164 pod vedením knížete Bohemunda Antiochijského zúčastnilo jen 67 templářských bratrů, z toho 60 jich zde padlo.⁵¹ Tento nezdar značně ochladil další vztahy krále Amalricha s Rytíři Templu.

Roku 1167 Amalrich uzavřel spojení s Egyptským sultánem namířené proti Núr ad-Dínovi, který se rozhodl Egypt obsadit. Núr ad-Dín poslal do Egypta armádu vedenou emírem Širkúhem, který s sebou na toto tažení vzal i svého později slavného synovce Saladina. Amalrich roku 1168 svolal křižácké vojsko pro nové tažení, přičemž počítal s pomocí byzantského loďstva, sborem francouzských křižáků hraběte z Neversu, i s vojenskou účastí rytířských řádů. Johanité vedení velmistrem Gilbertem z Assailly se ke králi přidali, templáři vedení velmistrem Bertrandem z Blancfortu však účast na této výpravě rozhodně odmítli.⁵²

Výprava se vydala na pochod v říjnu 1168 a záhy se podařilo dobýt pevnost Bilbeis. Byzantská flotila ale ve slíbenou dobu nedorazila a neúčast templářů byla citelně znát. Když se tedy přiblížilo vojsko emíra Širkúha, musel Amalrich, tváří v tvář silné přesile, ustoupit zpět za řeku Sinaj. O rok později konečně dorazilo do Akkonu byzantské loďstvo. Králi Amalrichovi se stále ještě

⁴⁹ Tamtéž, s. 89–90.

⁵⁰ HROCHOVÁ, Věra (ed.), *Křižové výpravy ve světle soudobých kronik*, Praha 1982, s. 116.

⁵¹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 111.

⁵² DUGGAN, s. 114.

nepodařilo naklonit si templáře zpět na svou stranu, a tak se další egyptské dobrodružství odehrálo znovu bez jejich účasti. Plánem bylo rychlé dobytí přístavu Damietta při ústí ramene Nilu a poté pochod na Káhiru. Tento plán však naprosto selhal. Posádka Damietty byla včas varována, obléhání se protáhlo a bylo ukončeno rozvodněným Nilem.⁵³ Křižácké vojsko tak znovu odtáhlo s nepořízenou.

3.2.3. Bitva u Cressonských pramenů

Když roku 1174 zemřel Núr ad-Dín a několik měsíců poté i král Amalrich, začaly v obou táborech propukát boje o moc. Po Amalrichově smrti nastoupil na Jeruzalémský trůn jeho syn Balduin IV., který však již od dětství trpěl malomocenstvím. Bylo zřejmé, že nemocný král nebude žít dlouho a nebude mít dědice, Balduin IV. proto ustanovil svým nástupcem Balduina, syna své sestry Sibily. Balduinovým rádcem a regentem se stal hrabě Raymond III. z Tripolisu. Hrabě Raymond se důsledně snažil zachovat mír se Saladinem i s Byzancí, v čemž ho podporoval král, johanité i umírnění baroni. Tato politika měla však i řadu odpůrců, z nichž nejvýznamnějším byl králův švagr Guy z Lusignan, který byl podporován templáři.⁵⁴

Na podzim roku 1177 náhle vytáhl z Egypta Saladin a s početným vojskem táhl kolem Gazy na Askalon. Před Askalon však král Balduin IV. stihl postavit silné vojsko, a tak Saladin své muže odklonil směrem na nechráněný Jeruzalém. U hradu Montgisard nedaleko pevnosti Ramla, 25. listopadu 1177 vybojoval král Balduin IV. za pomoci templářů velké vítězství. Egyptské vojsko bylo zcela zničeno, Saladinův mocenský vzestup to však zastavit nedokázalo.⁵⁵ V bitvě u Mongisardu se zrodily počátky Saladinovy nenávisti vůči rytířským řádům.

Po smrti Balduina IV. roku 1185 připadl trůn jeho malému synovci Balduinovi V., přičemž regentem byl určen Raymond z Tripolisu. Chlapec však

⁵³ Tamtéž, s. 114–115.

⁵⁴ HROCHOVÁ, s. 117–119.

⁵⁵ DUGGAN, s. 122.

již roku 1186 zemřel a moci se za pomoci templářského velmistra Gérarda z Ridefortu chopila Sibyla se svým manželem Guyem z Lusignan. Johanitský velmistr Roger z Moulins protestoval a dokonce prý odmítl vydat novému králi klíč od schránky s jeruzalémskými korunovačními klenoty, na stavu věci to však nic nezměnilo.⁵⁶ Zásadním pro další vývoj v křižáckých státech však byly neshody a nepřátelství krále Guye s bývalým regentem Raymondem z Tripolisu.

Hrabě Raymond byl nábožensky tolerantní člověk a se Saladinem měl relativně dobré vztahy. Na konci roku 1186 se Saladinova armáda utábořila v okolí města Tiberiada, které leželo na Raymondově území a Saladin Raimonda požádal, o povolení pro vyslání průzkumné výpravy do oblasti Galilejského jezera. V zájmu zachování dobrých vztahů Raymond Saladinovi povolil volný průjezd svým územím pod podmínkou, že se jeho vojáci zdrží jen jednu noc a nevyvolají nepokoje. V téže době však do Tiberiady za Raymondem cestoval velmistr johanitů Roger z Moulins a velmistr templářů Gérard z Ridefortu, a zpráva o přítomnosti Saladinových vojsk k nim doputovala, když odpočívali na templářském hradě La Féve. Gérard okamžitě požadoval sestavení vojska z rytířů obou řádů a rychlý útok proti Saladinovi, bez ohledu na jeho příměří s hrabětem Raymondem.⁵⁷

Dne 1. května 1187 se křesťanské jednotky setkaly se Saladinovými oddíly u pramenů Cressonu severně od Nazaretu. Křesťanské jednotky čítaly jen malý počet pěších vojáků a také 90 templářských, 70 johanitských a 50 světských rytířů.⁵⁸ Johanitský velmistr Roger z Moulins, stejně jako templářský maršál Jacques z Mailly považovali tento počet bojovníků za příliš malý a radili k ústupu. Gérard z Ridefortu ale neustoupil, obvinil je ze zbabělosti a nařídil zaútočit. Saladinovy oddíly měly přes 7000 vojáků a bitva u Cressonských pramenů se tak stala jedním z největších masakrů řádových rytířů v dějinách,

⁵⁶ MARTIN, s. 54.

⁵⁷ BARBER, *Noví rytíři*, s. 124.

⁵⁸ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 146.

kteřou přežil pouze Gérard z Ridefortu a dva templáři.⁵⁹ „Mezi zabitými byl i hlavní velitel špitálníků, jeden z nejslavnějších franských rytířů, který muslimům způsobil velké škody.“⁶⁰ Muslimskému vojsku tak tato bitva otevřela cestu k vítězství u Hattínu.

3.2.4. Bitva u Hattínu

Po bitvě u Cressonských pramenů, která rytířské řády citelně oslabila, se Saladin odhodlal k rozhodnému útoku na území křižáckých panství. Král Guy proto urychleně svolal všechna dostupná vojska do města Seforie severně od Nazaretu, kde se sešli na začátku července 1187 a zaujali obranné postavení.⁶¹ Saladin nechtěl útočit na vojsko usazené na tak dobře hájitelném místě a rozhodl se proto vylákat je z úkrytu. Poslal menší oddíl svého vojska proti městu Tiberiadě, které hájila manželka Raymonda z Tripolisu, a začal je obléhat. Když se toto křižákům doneslo, sešli se jejich vůdci 2. července 1187 k poradě. Většina baronů naléhala na okamžitý útok proti obléhatelům a osvobození města. Hrabě Raymond se však obával velikosti Saladinova vojska a i přes nebezpečí, které hrozilo jeho ženě, nedoporučoval králi opouštět obranné postavení u Seforie.⁶² Král, baroni ani rytířské řády však Raymondovi již nedůvěřovali, považovali jej za zrádce a Saladinova přítele a rozhodli se proto, zejména na nátlak velmistra templářů Gérarda z Ridefortu, vytáhnout na pomoc obležené Tiberiadě. Seřadili tedy vojsko a ráno 3. července vyrazili na náročný pochod v letním vedru. Rytíři johanitů i templářů byli seřazeni v zadním voji, který byl považován za nejzranitelnější část postupující vojenské kolony.⁶³ Lest tedy Saladinovi vyšla a on se mohl vydat křižáckému vojsku vstříc.

Muslimské vojsko se nedaleko Tiberiadu znovu spojilo a zaujalo postavení u Galilejského jezera nedaleko vesnice Hattín tak, aby stálo mezi jezerem a přicházejícími křižáky. Křižáci si na cestu vzali jen velmi málo vody,

⁵⁹ MARTIN, s. 55–56.

⁶⁰ GABRIELI, s. 123.

⁶¹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 125.

⁶² HROCHOVÁ, s. 130–131.

⁶³ DUGGAN, s. 132–133.

protože předpokládali, že ještě před setměním dorazí k jezeru. Cesta k vodě však byla zatarasená nepříteli. „*Panovalo obrovské vedro, ale Frankové trýznění žízní kvůli tomu nemohli k vodě. Už spotřebovali veškerou vodu z okolních nádrží, a protože měli strach z muslimů, báli se vrátit zpátky. Tak zůstali až do následujícího dne, soboty, a trápila je obrovská žízeň.*“⁶⁴ V sobotu 4. července 1187 se Saladin rozhodl zaútočit. Někteří baroni se brzy začali vzdávat nepříteli, nebo se pokoušeli probojovat si cestu z obklíčení. Jen některým z nich se to však povedlo. Hrabě Raymond viděl, že křižáci nemají naději zvítězit a tak si s malou skupinkou svých věrných probjoval cestu a uprchl. Údajně se před ním muslimské šiky rozestoupily a uvolnily mu tak cestu na svobodu, což vůči němu v křižáckém táboře vyvolalo značnou nedůvěru. Ostatní křižáci však zůstali obklíčení na pahorku u Hattínu a brzy byli poraženi.⁶⁵

V bitvě se muslimové údajně zmocnili templářského Svatého Kříže, relikvie, na které měl být ukřižován sám Ježíš Kristus. Navíc zajali jeruzalémského krále Guye, mnoho významných baronů i templářského velmistra Gérarda z Ridefortu a dalších asi 230 templářů.⁶⁶ Johanité se bitvy zúčastnili bez svého velmistra, jelikož Roger z Moulins padl u Cressonských pramenů a nový velmistr ještě nebyl zvolen. Přesto se však do boje sešli v hojném počtu. Na 300 johanitských rytířů padlo v boji nebo bylo následně popraveno.⁶⁷ Celkové ztráty rytířských řádů byly vysoké, Saladin totiž viděl v řádových rytířích velkou hrozbu. Johanitští a templářští rytíři byli mezi muslimy považováni za elitu křižáckých vojsk a za náboženské fanatiky, kteří se nikdy nevzdají svého boje. Proto Saladin nechal všechny zajaté řádové rytíře, s výjimkou templářského velmistra, popravit.⁶⁸

Bitva u Hattínu otevřela Saladinovi přístup do křižáckých království. Naprostá většina obránců, včetně řádových rytířů, utrpěla zničující ztráty a

⁶⁴ GABRIELI, s. 125.

⁶⁵ HROCHOVÁ, s. 131–133.

⁶⁶ BARBER, *Noví rytíři*, s. 136.

⁶⁷ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 146.

⁶⁸ HROCHOVÁ, s. 134–136.

nebyla tak schopna účinného odporu. Muslimské vojsko bez větších obtíží dobylo Tiberiadu, Akkon, Nábulus, Jaffu, Sidon, Toron, Bejrút a Askalon, a 20. září 1187 začalo obléhání samotného Jeruzaléma. Obrany města se ujal významný rytíř Balian z Ibelinu, dlouho jej však udržet nedokázal. Již 2. října 1187 se Balian dohodl se Saladinem a město mu předal.⁶⁹ Řádoví rytíři byli spolu s většinou křesťanů z Jeruzaléma propuštěni za výkupné a ti kteří zaplatit nemohli, byli vzati do otroctví. Jen johanitům Saladin povolil, aby ve městě nechali deset svých bratří, kteří směli po dobu jednoho roku spravovat svůj špitál a útulek pro chudé v Jeruzalémě.⁷⁰

3.2.5. Třetí křížová výprava

Dobytí Jeruzaléma dovršilo Saladinovo vítězné tažení svatou zemí a křižákům zbyla jen malá území. V království Jeruzalémském drželi město Tyros a hrad Beaufort. V Tripolském hrabství jim zůstalo pouze město Tripolis, citadela v Tortose, dva malé templářské hrady a johanitská pevnost Krak des Chevaliers. V Antiochijském knížectví křižákům zbyla jen samotná Antiochie a blízké okolí a johanitský hrad Margat.⁷¹ Edesské hrabství zaniklo již roku 1150 a významnou templářskou pevnost v Gaze vyměnil velmistr Gérard z Ridefortu se Saladinem, jako výkupné za svou svobodu.⁷²

Zprávy o těchto událostech znovu vyvolaly v Evropě zájem o křížová tažení. Papež Řehoř VIII. tyto nálady podporoval a 29. října 1187 vydal bulu *Audita tremendi*, kterou vyhlásil třetí křížovou výpravu. Tato výprava však byla uskutečněna až v letech 1189–1192, zejména kvůli nekončícímu konfliktu mezi Francií a Anglií. Roku 1189 nastoupil na anglický trůn Richard I. Lví Srdce, který uzavřel s francouzským králem Filipem II. Augustem příměří a společně začali chystat vojska pro nadcházející výpravu.⁷³ Předběhl je však německý císař Fridrich I. Barbarossa, který vyrazil se svým vojskem z Řezna již v květnu 1189.

⁶⁹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 137.

⁷⁰ MARTIN, s. 59.

⁷¹ HROCH, HROCHOVÁ, s. 170.

⁷² DUGGAN, s. 136.

⁷³ SUCHÁNEK, DRŠKA, s. 231–232.

Do Svaté země ale jeho vojsko dorazilo značně prořídlé a bez krále, jelikož Fridrich I. zemřel 10. června 1190 při přechodu řeky Salef. Velká část vojska se po této příhodě vydala domů a jen malá část pod vedením Fridricha Švábského pokračovala k Akkonu.⁷⁴ Filip II. a Richard I. vyrazili na východ až v létě roku 1190 a do Svaté země dorazili v létě roku 1191, přičemž Richard cestou stihl ještě dobýt na Byzantincích ostrov Kypr.

Již v létě roku 1188 byl ze Saladinova zajetí propuštěn král Guy z Lusignan, který v srpnu roku 1189 začal obléhat přístavní město Akkon. Obléhání bylo velmi dlouhé a obléhatelů stále přibývalo, jak postupně přicházeli účastníci třetí křížové výpravy. Situace u Akkonu zůstávala ale přesto vyrovnaná až do příjezdu vojsk králů Filipa II. a Richarda I.⁷⁵ Příjezd anglického loďstva zajistil křižákům převahu na moři a dokázal tak odříznout Akkon od zásobování, což dalo křižákům výhodu při vyjednávání kapitulace. Saladin se sice v jednu chvíli chystal osobně vyrazit a obléhání prolomit, jeho armáda však bojovat odmítla a tak raději ponechal město svému osudu. Posádka Akkonu kapitulovala 12. července 1191 a velká část křižáckého vojska, včetně krále Filipa II., se vydala nazpět do Evropy. Nejvyšším velitelem zbylých vojsk třetí křížové výpravy se stal Richard I.⁷⁶

Po dobytí Akkonu se Richard vydal se svým vojskem na pochod na jih směrem k Jaffě a Askalonu, které hodlal získat od Saladina zpět. Ve svém vojsku měl anglický král i silné jednotky řádových rytířů. Templářské oddíly vedl Richardův vazal a přítel, velmistr Robert ze Sablé, johanity vedl velmistr Geoffroi z Donjonu.⁷⁷

Richard velmi spoléhal na vojenské schopnosti a disciplinovanost rytířských řádů a přenechal jim ve svém vojsku klíčovou úlohu. Při obraně vojenské kolony putující z Akkonu, která byla neustále napadána menšími muslimskými jezdeckými oddíly, byli johanité postaveni do čela armády a

⁷⁴ HROCHOVÁ, s. 155–156.

⁷⁵ DUGGAN, s. 145–148.

⁷⁶ Tamtéž, s. 154–156.

⁷⁷ MARTIN, s. 60–61.

templáři bránili její týl. Když se vojsko 7. září 1191 přiblížilo k Arsúfskému lesu, Richard úlohu rytířských řádů prohodil, templáře přesunul do předvoje a johanity do týlu, v očekávání Saladinova útoku. Dlouho čekat nemusel, největší sílu poslal Saladin, podle Richardova očekávání, proti zadnímu voji chráněnému johanity. Richard však nařídil udržovat obrannou formaci, snažil se tak nepříteli nejdříve vyčerpat a zvýšit tak svou šanci na vítězství. Řádoví rytíři se nenechali vyprovokovat k neuváženému útoku a bránili své pozice několik hodin, dokud nenastal příhodný čas pro drtivý útok. S johanity v čele křižácké vojsko rozprášilo Saladinovy oddíly a připravilo si tak cestu pro další úspěchy.⁷⁸

Saladin se již neodvažoval postavit Richardovi v otevřené bitvě a soustředil síly na obranu Jeruzaléma, o kterém věděl, že bude konečným cílem křižáků. Richard tak na cestě k Jeruzalému bez větších obtíží obsadil několik pobřežních měst, včetně významného přístavu Jaffa. Od útoku na samotný Jeruzalém jej však jeho rádci, včetně velmistřů Roberta ze Sablé a Geoffroie z Donjonu, odrazovali. Poukazovali jednak na značnou přesilu Saladinových vojsk, a také na obtížnou hajitelnost tohoto města. Král uznal jejich argumenty a rozhodl se raději se Saladinem vyjednávat o míru. Mírová smlouva byla podepsána 2. září roku 1192. Dojednáno bylo příměří na tři roky a poboření významného města Askalon, o které usilovaly obě strany. Křesťané získali přístav Jaffa a okolí, a také svobodný obchod a přístup poutníků ke svatým místům v Palestině. Krátce po podpisu této smlouvy Richard odplul společně s templářským doprovodem zpět do Evropy.⁷⁹

3.2.6. Boje o Damiettu a výprava Fridricha II.

Zatímco na kontroverzní čtvrté křížové výpravě se rytířské řády nepodílely, na té páté měly velký podíl již od počátku. Papež Honorius III. vyhlásil roku 1213 křížovou výpravu a nařídil velmistřovi templářů Guillaumovi ze Chartres a velmistřovi johanitů Garinovi z Montaigu, aby se na Kypru setkali

⁷⁸ BARBER, *Noví rytíři*, s. 138.

⁷⁹ HROCHOVÁ, s. 166–168.

s jeruzalémským králem Janem z Brienne a rakouským vévodou Leopoldem VI., kteří měli vést pátou výpravu. Zde bylo naplánováno tažení proti egyptskému přístavu Damietta, ležícímu v deltě Nilu, jehož obléhání začalo v červnu roku 1218. Této výpravy se zúčastnily silné jednotky johanitů, templářů i německých rytířů. Během obléhání Damietty zemřel templářský velmistr Guillaume ze Chartres a byl nahrazen Petrem z Montaignu, bratrem velmistra johanitů. Bylo to poprvé a naposledy, kdy se velmistři těchto řádů stali blízcí příbuzní.⁸⁰

Město bylo po šestiměsíčním obléhání v listopadu 1219 obklíčeno a dobyto, problémy ale začaly po příjezdu papežského legáta, kardinála Pelagia z Albana, který byl papežem zmocněn převzít velení křížové výpravy. Pelagius, podporován rytířskými řády, odmítal uznat autoritu Jana z Brienne a vyvolal rozkol v řadách křižáků, když vyzíval prosté vojáky k neuposlechnutí králových rozkazů.⁸¹ To vedlo k odjezdu některých šlechticů a jejich oddílů, včetně rakouského vévody Leopolda.

Damietta byla pro Egypt důležitým strategickým bodem, proto nabídl egyptský sultán al-Kámil křižákům velkorysou nabídku míru - výměnu Damietty za Jeruzalém a další svatá místa spolu se západní polovinou Jeruzalémského království. Tuto nabídku však Pelagius odmítl a v červenci roku 1221 přiměl krále Jana vytáhnout na Káhiru s vojskem o síle 5000 rytířů a 40 000 pěšáků.⁸² Vojsko však nedošlo daleko. Sultán je pomocí sítě kanálů a zdymadel uvěznil mezi Nilem a řekou Tanis a Pelagius musel začít vyjednávat. Tentokrát však al-Kámil nenabídl křesťanům tak výhodné podmínky. Křižáci byli nuceni souhlasit s výměnou zajatců a vrácením Damietty muslimům. Sjednáno bylo také osmileté příměří a okamžitý odchod křižáků z Egypta, a křížová výprava tak neslavně skončila. Pro rytířské řády však měla tato situace i své výhody. V reakci na tento neúspěch a následné volání rytířských řádů o pomoc, odkázal roku 1222 francouzský král Filip II. johanitům a templářům peníze jako podporu jejich

⁸⁰ MARTIN, s. 68–69.

⁸¹ HROCH, HROCHOVÁ, s. 244.

⁸² DUGGAN, s. 181–184.

válečnému úsilí. Každý z řádů měl získat 2000 francouzských marek, a dalších 50 000 marek pokud budou nad rámec svých početních stavů vydržovat ve Svaté zemi po tři roky dalších 300 rytířů.⁸³

Jedním z důvodů neúspěchu páté křížové výpravy byla nepřítomnost římskoněmeckého císaře Fridricha II. Štaufského, na kterého v Egyptě čekali marně. Účast na výpravě císař přislíbil již roku 1218, ale dlouho vysílal na východ jen vojáky a svůj vlastní odjezd odkládal. V listopadu roku 1225 se Fridrich, na návrh velmistra Německých rytířů Hermanna ze Salzy, oženil s dědičkou jeruzalémského trůnu Isabelou II. Jeruzalémskou, čímž získal nárok na jeruzalémský trůn. Isabela nedlouho poté zemřela při porodu svého jediného syna Konráda. Přesto císař se svou účastí na křížové výpravě dále otálel, až papeži Řehoři IX. došla v listopadu roku 1227 trpělivost a Fridricha exkomunikoval.⁸⁴ Císař však i přes církevní klatbu vyplul v červnu 1228 se svou družinou do Svaté země a zahájil tak šestou křížovou výpravu.

Po Fridrichově příjezdu do Akkonu se otázka jeho exkomunikace stala vážným problémem. S císařem totiž většina tamních baronů, kněží i řádových rytířů kvůli papežské klatbě odmítla spolupracovat. Jen velmistr Hermann ze Salzy a celý Německý řád zůstal na Fridrichově straně. Císař s takto nedostatečným vojskem nemohl doufat ve velké vojenské úspěchy a tak se již od svého příjezdu pokoušel o diplomatická jednání s egyptským sultánem al-Kámilem. Fridrich II. byl vychováván na Sicílii v ovzduší náboženské tolerance a silného islámského vlivu. Jednání s muslimy pro něj bylo snazší než jednání s křesťany a již v únoru roku 1229 dokázal dojednat s al-Kámilem dohodu. Dohoda zajistila křesťanům příměří na deset let a získal Jaffy, Sidonu, Nazaretu, Betléma i samotného Jeruzaléma pod podmínkou, že tato města nebudou opevněna a budou sloužit jen jako poutní místa. V rukou muslimů ale zůstala svatá místa v Jeruzalémě včetně mešity al-Aksá.⁸⁵

⁸³ BARBER, *Noví rytíři*, s. 149–150.

⁸⁴ DUGGAN, s. 185–187.

⁸⁵ HROCHOVÁ, s. 207–210.

Po podpisu smlouvy následoval slavnostní vjezd císaře do Jeruzaléma a jeho korunovace Jeruzalémským králem. Fridrich však nejenže byl exkomunikován, ale navíc po smrti své ženy Isabely neměl na Jeruzalémskou korunu nárok, byl jen regentem svého syna Konráda. Korunovace přesto proběhla 17. března 1229, přičemž Fridrich se údajně korunoval sám, pouze za asistence velmistra Hermanna ze Salzy. Jeruzalémský patriarcha Gerald z Lausanne, stejně jako velmistři templářů a johanitů odmítli uznat Fridricha jako jeruzalémského krále a korunovace se nezúčastnili.⁸⁶

V této době se již vztahy císaře s řády templářů a johanitů vyostřily natolik, že hrozily přerůst v otevřené násilí. Fridrich dokonce 1. května 1229 oblehl templářský řádový dům v Akkonu. Krátce poté císař z Palestiny urychleně odjel a již se nevrátil.⁸⁷ Fridrichův úspěch na Blízkém východě byl spíše posílením jeho vlastní moci, než vítězstvím církve, a po jeho odchodu připadla ochrana Svaté země znovu rytířským řádům a nevelkým oddílům jednotlivých baronů. Po vypršení příměří navíc muslimové znovu přešli do ofenzivy a křesťanská území se začala dále zmenšovat.⁸⁸

3.2.7. Bitva u La Forbie

Po odjezdu císaře Fridricha II. panoval ve svaté zemi chaos a bezvládí. Naštěstí pro křižácké státy však muslimové řešili převážně vnitřní spory a útoky nomádských Turků a Mongolů. Rytířské řády v této době vedly zcela nezávislou politiku a také samostatné vojenské akce. Roku 1233 vedli johanité společně s templáři úspěšnou osmidenní výpravu proti sultánovi v Hamá, kvůli dlužnému ročnímu tributu, který měl sultán platit johanitům. Roku 1237 vedl velmistr Armand z Périgordu výpravu 120 templářských rytířů proti muslimským lupičským skupinám nedaleko Akkonu. Narazili však na značnou přesilu a byli poraženi, přičemž z bitvy unikl pouze velmistr a devět templářů.⁸⁹

⁸⁶ ADAM, s. 19.

⁸⁷ BARBER, *Noví rytíři*, s. 152–153.

⁸⁸ SUCHÁNEK, DRŠKA, s. 304.

⁸⁹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 156.

Johanité a templáři mezi sebou vždy vedli spory týkající se svých práv, majetku, ale i politiky. Jeden z takových sporů se odehrál v letech 1240–1242, kdy se řády postavily každý na opačnou stranu při vyjednávání o spojení s muslimskými vládci. Templáři, vedení velmistrem Armandem z Périgordu, roku 1240 podpořili spojení s Damašským vládcem Ismaílem, zatímco johanité pod vedením velmistra Petra z Vieille Bride, podpořili roku 1241 spojení s egyptským sultánem Ajjúbem.⁹⁰

Když roku 1244 vypukla válka mezi těmito dvěma muslimskými vůdci, přiklonili se křížáci na stranu Ismaíla. Egyptský sultán se totiž spojil s chorezemskými Turky, kteří 23. srpna 1244 dobyli a vyplenili Jeruzalém. Křížácká armáda se spojila s vojsky emírů z Damašku, Homsu a Kekamu, a společně se vydali na pochod proti spojeným vojskům Egypta a chorezemských Turků. Bitva byla svedena 17. října 1244 u vesnice La Forbie severně od Gazy a byla to největší prohra křížáků od bitvy u Hattínu. *„Zvláště velké ztráty měly válečné řády – z přítomných více než tři set templářů si jich probojovalo cestu na svobodu jenom třiačtyřicet, z více než tři set johanitů šestadvacet a z menšího počtu německých rytířů jenom tři. Padlých křesťanů bylo pět tisíc a zajatých osm set.“*⁹¹ Velmistři obou řádů, templář Armand z Périgordu a johanita Guillaume z Chateaufortu upadli do zajetí také. Vojenská síla rytířských řádů tak byla téměř zničena. Do muslimských rukou brzy padly i města Tiberias, Hebron, Naplous a Nábulus, a situace se nadále zhoršovala.⁹²

3.2.8. Výprava Ludvíka IX. Svatého

Opětovná ztráta Jeruzaléma a katastrofa u La Forbie nevyvolala v Evropě příliš velkou odezvu. Jako jediný z křesťanských králů se k výpravě přihlásil francouzský král Ludvík IX. spolu se svými bratry Robertem, hrabětem z Artois, Alfonsem, hrabětem z Poitiers a Karlem, hrabětem z Anjou. Spolu s nimi přijalo závazek křížové výpravy také několik významných francouzských šlechticů

⁹⁰ Tamtéž, s. 158–160.

⁹¹ DUGGAN, s. 192.

⁹² SUCHÁNEK, DRŠKA, s. 304.

v čele s vévodou burgundským a hrabětem flanderským, a anglický hrabě Vilém II. ze Salisbury.⁹³

Král Ludvík dorazil na Kypr 17. září 1248, kde ho přivítal velmistr templářů Guillaume ze Sonnacu. Vojsko křižáckých států již na Kypru čekalo na královo rozhodnutí o směru útoku. Ludvík považoval za strategicky nejdůležitější Egypt a tak výprava 5. června 1249 přistála nedaleko egyptského přístavu Damietta, který téměř bez boje obsadila. Po tomto překvapivém úspěchu začal král připravovat tažení na Káhiru. Příznivou událostí byla pro křižáky smrt sultána Ajjúba 23. listopadu 1249, kterou se rozhodli využít a vydali se koncem listopadu na pochod. Při přechodu jednoho z ramen Nilu u al-Mansúry 8. února 1250 se předvoj vojska, složený z řádových rytířů, a oddílů Roberta z Artois a hraběte ze Salisbury, dostal na břeh daleko před ostatními.⁹⁴

To se však ukázalo být pro výpravu osudným, jelikož na druhém břehu na ně již čekalo muslimské vojsko. *„Bylo nařízeno, že čelo postavení zaujmou templáři a hrabě z Artois bude velet druhému sboru za templáři. Stalo se však, že jakmile se hrabě z Artois dostal přes řeku, on i všichni jeho lidé se vrhli za Turky, kteří před nimi prchali.“*⁹⁵ Hrabě z Artois se nechal vyprovokovat k neuváženému útoku, aniž by počkal na zbytek vojska. Velmistr Guillaume ze Sonnacu a hrabě ze Salisbury sice protestovali, ale nechtěli se nechat bojechtivým hrabětem zahanbit. *„Když tohle templáři viděli, měli za to, že vyjdou z boje s hanbou, nechají-li se hrabětem z Artois předhonit, dali koňům ostruhy, rozlétli se jako o závod, hnali Turky, prchající před nimi, celým městem Mansura až na pláň před Babylon [Káhiru]. Když jim přišlo na mysl vrátit se, Turci je v úzkých ulicích města Mansura zasypali trámy a břevny.“*⁹⁶ Rytíři byli v úzkých uličkách města snadným cílem lučištníků a skoro všichni, včetně hrabat z Artois

⁹³ HROCHOVÁ, s. 213–214.

⁹⁴ BARBER, *Noví rytíři*, s. 172.

⁹⁵ ČERNÝ, Václav (ed.), *Templáři, křižáci a kacíři ve starých francouzských kronikách*, Praha 2009, s. 116.

⁹⁶ Tamtéž.

a ze Salisbury, byli zabiti. Z tohoto boje vyvázli jen dva templáři a jeden johanita.⁹⁷

Již v první fázi bojů u al-Mansúry tak padlo na 300 světských, 280 templářských, a přibližně stejný počet johanitských rytířů. Templářský velmistr zemřel o několik dní později na následky zranění. Když se přes řeku přebrodlil i zbytek křižáckého vojska, dokázali muslimské válečníky na čas zahnat hlouběji do města a začít je obléhat. Egyptskému vojsku však dorazily posily, znovu se seskupilo a útočilo na křižáky od města i od řeky, což způsobilo další významné ztráty. Král Ludvík vzdal své úsilí až na začátku dubna a nařídil ustoupit zpět na sever. Daleko se však nedostali. Král během pochodu vážně onemocněl a jeho vojsko kapitulovalo.⁹⁸ Nemocný král Ludvík byl se zbytkem svého vojska 6. dubna 1250 zajat. Z vojenských řádů, jejichž členové tvořili zadní voj, přežilo ve vojsku krále Ludvíka pouze čtrnáct rytířů, z toho tři templáři a čtyři johanité.⁹⁹

Král a ostatní zajatci byli převezeni zpět do al-Mansúry a začalo vyjednávání. Francouzští křižáci pod vedením královny Markéty uhájili obsazenou Damiettu a tak mohli Ludvíkovi vyjednávači vyměnit toto město za královu svobodu. Navíc se zavázali zaplatit vysoké výkupné za ostatní zajatce. Král Ludvík se proto se zbytky své výpravy přesunul do Akkonu, kde se snažil pomáhat křižáckým státům a sháněl potřebné peníze na výkupné.¹⁰⁰ Chybějící část peněz si chtěl král půjčit od templářů, ti to ale odmítali s tím, že vydání takového obnosu může povolit pouze velmistr. Ten ale zemřel po bitvě u al-Mansúry a nový velmistr ještě nebyl zvolen. Templáři byli nakonec donuceni peníze vydat pod hrozbou násilí, a templářský maršál Reginald z Vichiers, který vydání peněz povolil, byl později na přímluvu krále Ludvíka zvolen novým velmistrem.¹⁰¹ Roku 1251 se tak, díky obratnému vyjednávání Ludvíkových posílů, podařilo vykoupit z egyptského zajetí téměř 3000 vojáků francouzského

⁹⁷ BARBER, *Noví rytíři*, s. 174.

⁹⁸ DUGGAN, s. 196–199.

⁹⁹ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 195.

¹⁰⁰ HROCH, HROCHOVÁ, s. 261.

¹⁰¹ MARTIN, s. 77–78.

krále, a také mnoho zajatců z bitvy u La Forbie mezi kterými byl i velmistr johanitů Guillaume z Chateauneufu.¹⁰²

3.3. Pád Akkonu a zánik křižáckých států

Král Ludvík se vydal nazpět do Francie v dubnu roku 1254. V této době se moci v Egyptě chopili mamlúkové, kteří ustanovili Mamlúcký sultanát a roku 1259 povolali svým sultánem Kutuze, jednoho ze svých předáků. V křižáckých královstvích tomu ale nevěnovali přílišnou pozornost. V letech 1256–1258 zde totiž probíhala občanská válka, kterou vyvolal nevýznamný spor o vlastnictví kláštera sv. Sabase u Akkonu mezi Janovany a Benátčany. Do této války byly zataženy i rytířské řády, přičemž johanité podporovali Janovany, a templáři a němečtí rytíři stáli za Benátčany. Řády přiměl k dohodě až strach z blížících se vojsk Mongolů, kteří plenili Sýrii. Roku 1258 padl do rukou Mongolů Bagdád, Aleppo i Damašek a křižáci se začali obávat o osud Jeruzaléma. Proto velmistr templářů Tomáš Bérard, velmistr johanitů Hugo Revel a velmistr německých rytířů Anno ze Sangerhausenu uzavřeli 9. října 1258 dohodu o společném udržování míru na území Jeruzaléma, Kypru, Arménie, Antiochie a Tripolisu.¹⁰³

Roku 1260 křižáci zachovali neutralitu, když se egyptští mamlúkové rozhodli vytáhnout proti Mongolům. To se později ukázalo jako zásadní rozhodnutí. V bitvě u Ajn Džalúdu Egyptané drtivě zvítězili a Mongolové se stáhli. Muslimská území tak byla znovu sjednocena pod jedním vůdcem, kterým se stal egyptský sultán Bajbars. Ten se po upevnění své moci rozhodl dobýt území křižáckých států. Již roku 1266 oblehla jeho vojska templářský hrad Safed v Galileji, jehož posádka kapitulovala pod zárukou svobodného odchodu. Bajbars nechal templáře vyjít z hradu a pak je všechny pobil. Poté dobyl také hrad Toron a v květnu 1267 se pod ukořistěnými korouhvemi zabitých templářů ze Safedu pokusil lstí dobýt i Akkon.¹⁰⁴ Byl však odhalen a musel se stáhnout zpět na jih.

¹⁰² HROCH, HROCHOVÁ, s. 170.

¹⁰³ BARBER, *Noví rytíři*, s. 178.

¹⁰⁴ DUGGAN, s. 201–202.

Konec křižáckých států na Blízkém východě se však nezadržitelně blížil. Byla obsazena důležitá přístavní města Césarea a Haifa. Roku 1265 byla dobyta johanitská pevnost v Arsufu a roku 1268 také přístav Jaffa a Antiochie, nejlidnatější a nejbohatší křižácké město ve Svaté zemi. V dubnu 1268 dobyl Bajbars templářský hrad Beaufort a mohutná pevnost Krac des Chevaliers, největší hrad johanitů ve Svaté zemi, padla 8. dubna 1270.¹⁰⁵ Postup sultána Bajbarse se pokusil zastavit anglický korunní princ Eduard, který roku 1271 připlul se svými rytíři do Akkonu. Eduard měl k dispozici jen tisícovku rytířů, a proto se rozhodl raději s mamlúky vyjednávat. Roku 1272 se mu podařilo uzavřít s Bajbarem příměří na deset let a krátce nato odplul zpět do Evropy.¹⁰⁶

Během následujících let však baroni Svaté země nedokázali zajistit dostatečný přísun nových sil na východ. Roku 1282 bylo sice vyjednáno příměří s novým sultánem Kalavunem na dalších deset let, to bylo ale již v květnu roku 1285 porušeno dobytím hlavního johanitského hradu Margat.¹⁰⁷ Poté egyptské vojsko začalo postupně obsazovat území hrabství Tripolis. Roku 1287 padl přístav Latakia, v dubnu 1289 byl dobyt a zničen Tripolis, a krátce nato i města Botron a Nefin. Křižáci znovu žádali Evropské panovníky o pomoc, ale jejich prosbu vyslyšely pouze Benátky, které do Akkonu v létě roku 1290 vyslaly dvacet válečných lodí. Benátští žoldnéři však v Akkonu rozpoutali nepokoje, při kterých zabili všechny, které považovali za muslimy. Zprávy o těchto událostech vyvolaly v egyptském sultánovi touhu po definitivním zničení křižáckých států na Blízkém východě a tak na jaře 1291 vyslal proti Akkonu mohutné vojsko.¹⁰⁸

Obléhání Akkonu, poslední významné křižácké državy v Palestině, začalo 5. dubna roku 1291. K obraně města byli svoláni všichni bojeschopní muži, včetně řádových rytířů. Již 15. dubna vedl templářský velmistr Vilém z Beaujeu noční výpad z města, tento pokus o oslabení nepřítele však byl odražen. O měsíc později, 15. května dokázali johanité a templáři odrazit útok na bránu sv.

¹⁰⁵ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 151.

¹⁰⁶ HROCHOVÁ, s. 235–236.

¹⁰⁷ WALDSTEIN-WARTENBERG, s. 151–152.

¹⁰⁸ HROCH, HROCHOVÁ, s. 270–274.

Antonína, ale o tři dny později se muslimům podařilo do města proniknout jinou branou. V následných bojích byli těžce raněni velmistři johanitů i templářů, a velmistr Vilém z Beaujeu na následky svých zranění zemřel.¹⁰⁹

Po prolomení hradeb byla většina města obsazena, a velká část obránců uprchla na benátských lodích na Kypr. Jen řádoví rytíři ještě vzdorovali ve svých pevnostech, kde bojovali do posledního muže. Dne 25. května vyjednal templářský maršál Petr ze Sevrey kapitulaci templářské pevnosti pod podmínkou, že sultán zaručí bezpečí všech, kteří se do ní uchýlili. Sultán souhlasil, ale jeho mamlúkové slovo porušili a pokusili se zajatce zabít. Templářům se podařilo brány pevnosti znovu uzavřít a k dalšímu vyjednávání už se neuchýlili. O tři dny později se muslimům podařilo templářskou pevnost podkopat, takže se zřítla a pohřbila všechny uvnitř i značnou část obláhatelů.¹¹⁰ Tak padl poslední opevněný bod v Akkonu a s ním i křižácká království jako celek.

¹⁰⁹ BARBER, *Noví rytíři*, s. 197–198.

¹¹⁰ MARTIN, s. 82–83.

4. Rytířské řády po pádu Akkonu

Ztráta Akkonu znamenala definitivní konec křižáckého panství ve Svaté zemi. Egypťská armáda téměř bez odporu postupovala Palestinou a obsazovala jedno město za druhým. Obránci Tyru se, po zprávách které dorazily z Akkonu, vzdali bez boje. Město Sidon bránili templáři několik týdnů, ale když zjistili, že je situace beznadějná, ustoupili raději na Kypr. Posádka Bejrútu uprchla z města ještě před příchodem muslimského vojska, které je bez boje obsadilo, stejně jako další přístavní město, Haifu. Krátce poté vyklidili templáři také svoje území v Tortose a Atlitu. Až do roku 1303 ale dokázali udržet svou ostrovní pevnost Ruad před Tortoským přístavem. Jediný významným křižáckým územím na Blízkém východě se tak stal ostrov Kypr.¹¹¹

Z rytířských řádů měli po ztrátě Svaté země zdaleka nejlepší pozici němečtí rytíři. Již roku 1226 totiž císař Fridrich II. vydal ve prospěch Německého řádu Zlatou bulu riminskou, která přiznala řádu absolutní svrchovanost nad veškerým územím, které se německým rytířům podaří dobýt na pohanech v Prusku. Německý řád se rozhodl využít této příležitosti a začal soustředit na své záležitosti v Pobaltí. Jeho význam ve Svaté zemi proto od 30. let 13. století postupně upadal. V Prusku však byli němečtí rytíři mimořádně úspěšní. Řád obratně využíval své zkušenosti získané v bojích s muslimy v Palestině a Egyptě, a rychle tak dobyl Pruské území. V tom mu pomohlo i sloučení Německého řádu s Řádem mečových rytířů, založeným polským knížetem Konrádem Mazovským roku 1202.¹¹² Sloučení nařídil papež Řehoř IX. v květnu roku 1237 a sloučil tím nejen oba řády, ale také jejich území, Prusko a Livonsko, v jeden správní celek. Tak získal Německý řád svůj vlastní stát nezávislý na okolních vládcích a unikl tak hrozbě svého zániku po pádu Svaté země.¹¹³

¹¹¹ HROCH, HROCHOVÁ, s. 275–276.

¹¹² CONTAMINE, s. 99.

¹¹³ ADAM, s. 23–28.

Zcela odlišný osud potkal, po ztrátě pozic ve Svaté zemi, řád rytířů Templu. Templářští rytíři neměli žádné jiné poslání než boj ve jménu Krista, a tak se za každou cenu snažili získat Svatou zemi zpět. Po pádu Akkonu se templáři usadili nejprve na Kypru, kde byl roku 1293 zvolen velmistrem řádu Jacques z Molay. Ten se ihned po svém zvolení snažil zorganizovat křížovou výpravu, která by navrátila Svatou zemi do rukou křesťanů. Při svém putování po Evropě získal Molay mnoho privilegií, úlev a slibů účasti na výpravě od evropských panovníků. Získat Svatou zemi zpět se jim však nepodařilo. Osudným se templářům stala obvinění z kacířství, vznesená proti nim několika rytíři vyloučenými z řádu. Papež Klement V. zahájil roku 1307 vyšetřování této záležitosti, čehož se rozhodl využít ve svůj prospěch francouzský král Filip IV. V pátek 13. října 1307 nechal Filip zatknout všechny templáře ve Francii, včetně velmistra Jacquese z Molay, a nechal je obvinít z kacířství, sodomie, rouhání a popírání Krista.¹¹⁴ Proces s templáři byl dlouhý a papež byl nakonec nucen 22. března 1312 na koncilu ve Vienne vydat bulu *Vox in excelso*, kterou řád definitivně rozpustil. Zrušení řádu bylo nezpochybnitelným vítězstvím Filipa IV., který se chystal přivlastnit si templářský majetek. To však papež nehodlal dovolit a tak 2. května 1312 vydal bulu *Ad providam*, kterou převedl většinu majetku Templářského řádu na johanity. Někteří templáři se přesto nechtěli se zrušením svého řádu smířit a o své državy bojovali. Definitivním koncem řádu se stalo až upálení Jacquese z Molay 18. března 1314, po kterém byl odpor zbytku rytířů zlomen.¹¹⁵

Jediný z rytířských řádů, který se dlouhodobě dokázal udržet ve středomoří i po ztrátě Svaté země, byl řád johanitů. Ti se, na rozdíl od templářů, mohli dále zabývat péčí o nemocné a chudé, a překonali tak ztrátu svých území bez nutnosti změnit zaměření řádu. Jejich prvním sídlem po pádu Akkonu se stal ostrov Kypr, ale brzy se rozhodli opatřit si vlastní suverénní území. V letech 1306–1310 se johanitům podařilo pod vedením velmistra Fulka z Villaretu

¹¹⁴ MARTIN, s. 85–88.

¹¹⁵ BARBER, *Noví rytíři*, s. 315–336.

podrobit si byzantský ostrov Rhodos, kde vybudovali silný stát, odkud bránili pronikání Turků dále do Středomoří. O vánocích roku 1522 dobyl Rhodos po šestiměsíčním obléhání osmanský sultán Sulejman I. a řád musel své sídlo opustit. Působení johanitů ve středozezemním moři však pokračovalo dál. Roku 1530 jim císař Karel V. a papež Klement VIII. přenechali jako léno ostrov Malta, podle kterého řád nese dodnes označení Maltézští rytíři. Na tomto ostrově johanité vybudovali silný suverénní stát, který drželi až do roku 1798, kdy Maltu obsadil Napoleon Bonaparte cestou na své egyptské tažení a rytíře odtud vyhnal.¹¹⁶

¹¹⁶ HROCH, HROCHOVÁ, s. 280.

5. Závěr

Křižácké státy ve Svaté zemi byly již od svého založení značně nestabilním územím, které proti velké přesile nepřátel bránila jen hrstka rytířů. Z tohoto nebezpečí a potřeby schopných vojenských sil na Blízkém východě se zrodily první rytířské řády, které záhy začaly přebírat velkou část zodpovědnosti za bezpečí křižáckých států, jejich obyvatel i příchozích poutníků.

Již ve druhé křížové výpravě se ukázala být pomoc rytířských řádů značným přínosem. Vojsko krále Ludvíka VII. bylo za pomoci templářského mistra Evrarda z Barrés a jeho druhů uchráněno osudu, jenž potkal vojsko krále Konráda III. u Dorylaia. Navíc se ukázala být důležitou i finanční pomoc, kterou králi poskytli templáři.

V době po odchodu druhé křížové výpravy se již rytířské řády staly vojenskou a politickou silou, se kterou bylo nutno počítat. Templáři i johanité získali do své správy mnoho strategicky důležitých hradů a pevností na území všech křižáckých států, čímž zajišťovaly bezpečnost křesťanského území na Blízkém východě. Navíc se organizovanost a disciplína jejich rytířů stala brzy proslulou v křesťanském i muslimském světě. Řády se zúčastnily většiny důležitých bitev této doby na území Svaté země. Řádoví rytíři hráli důležitou úlohu při dobytí strategicky významného města Askalon roku 1153 a také v taženích jeruzalémského krále Amalricha do Egypta v letech 1163–1168. Výrazné oslabení rytířských řádů po bitvě u Cressonských pramenů pak mělo vliv i na prohru křižáckých vojsk u Hattínu roku 1187, po které již křesťané neměli dostatek sil na obranu před Saladinovými dalšími útoky.

Význam rytířských řádů si uvědomovali i někteří evropští panovníci, kteří vedli křížové výpravy do Svaté země. Anglický král Richard I., který byl jedním z vůdců třetí křížové výpravy, přenechal rytířským řádům ve svém vojsku klíčovou úlohu obrany předvoje i týlu, a v bitvě u Arsúfu to znamenalo první velké křižácké vítězství nad Saladinem. Richard navíc vždy dbal na rady

velmistrů templářů i johanitů, a dokonce sám založil před svým odjezdem z Palestiny nový rytířský řád, Řád sv. Tomáše z Akry.

V době páté křížové výpravy již tvořily rytířské řády základní složku křížáckého vojska. Jejich rytíři se zúčastnili dobývání egyptské Damietty i následného neúspěšného tažení na Káhiru. Svou nezávislost na světských panovnících pak demonstrovali při výpravě císaře Fridricha II., kdy všechny řády s výjimkou Německého řádu odmítly spolupracovat s exkomunikovaným panovníkem a prokázali tak svou věrnost papeži. Němečtí rytíři si tímto svým postojem zajistili císařovu podporu a později tak získali svá řádová území v Pobaltí. Bez podpory dvou nejsilnějších řádů však Fridrich nedokázal ve Svaté zemi dosáhnout velkého vítězství a musel se uchýlit k diplomatickému jednání s muslimy, za což jej mnoho jeho současníků kritizovalo. Po odjezdu císaře Fridricha dosáhly rytířské řády ve Svaté zemi vůbec nejvyšší samostatnosti ve svých dějinách. Řádoví rytíři vedli menší samostatné výpravy, vyjednávali s muslimy i východními křesťany, a uplatňovali svůj politický i vojenský vliv uvnitř i vně křížáckých států.

Při výpravě Ludvíka IX. do Egypta v letech 1248–1250 byly rytířské řády již od počátku součástí křížáckého vojska. Řádoví rytíři byli umístěni v předvoji a v týlu, kde bylo pro putující vojsko vždy největší nebezpečí útoku. V bitvě u al-Mansúry a následných střetech s muslimy tak zemřela většina řádových rytířů, včetně templářského velmistra Guillaumeho ze Sonnacu. Král Ludvík pak využil finančních služeb templářů k získání potřebné částky na výkupné za zajatce vězněné egyptským sultánem.

Po odjezdu krále Ludvíka ze Svaté země zbyla obrana posledních zbytků křížáckých států na rytířských řádech. Jejich hrady a pevnosti padaly jedna po druhé do rukou nepřátel a ani poslední útočiště křížáků v Palestině, přístav Akkon, se nepodařilo udržet. Ztráta Svaté země znamenala pro rytířské řády ztrátu jednoho ze základních smyslů jejich existence, obrany svatých míst. Řádům německých rytířů a johanitů zůstal jejich původní úkol pečovat o

nemocné a potřebné, a mohly se k němu znovu uchýlit. Templáři však takovéto základy neměli, a tak neustávali ve snaze získat Svatou zemi zpět. Jejich snažení ukončilo až rozhodnutí papeže o zrušení tohoto řádu, čímž skončilo i období slávy a moci rytířských řádů jako celku.

Rytířské řády byly se svatou zemí nerozlučně propojeny. Zrodily se z potřeby ochrany křesťanských poutníků do Svaté země a jejich smyslem se stala ochrana celého křesťanského území na Blízkém východě. Jejich snažení bylo náročné a bolestivé, ale vytrvaly až do hořkého konce. Ztráta Svaté země je často kladena za vinu právě rytířským řádům a to i přes to, že žádný evropský vládce neudělal pro zachování tohoto území v rukou křesťanů tolik jako řádoví rytíři. Jejich přítomnost ve Svaté zemi byla jedním z hlavních důvodů, proč křižácké státy přežily až do konce 13. století.

Soupis pramenů a literatury

a) Prameny

ČERNÝ, Václav (ed.), *Templáři, křižáci a kacíři ve starých francouzských kronikách*, Praha 2009.

GABRIELI, Francesco (ed.), *Křížové výpravy očima arabských kronikářů*, Praha 2010.

HROCHOVÁ, Věra (ed.), *Křížové výpravy ve světle soudobých kronik*, Praha 1982.

KOMNENA, Anna, *Paměti byzantské princezny*, Praha 1996.

b) Literatura

ADAM, Petr, *Němečtí rytíři*, Svitavy 1998.

BARBER, Malcolm, *Noví rytíři*, Praha 2006.

BARBER, Malcolm, *The Order of Saint Lazarus and the Crusades*. In: *The Catholic Historical Review* 80, 1994, 3, s. 439–456.

BRODMAN, James W., *Rule and Identity: The Case of the Military Orders*. In: *The Catholic Historical Review* 87, 2001, 3, s. 383–400.

CONTAMINE, Philippe, *Válka ve středověku*, Praha 2004.

DUGGAN, Alfred, *Křižácké výpravy*, Praha 1973.

FOREY, Alan J., *Novitiate and Instruction in the Military Orders during the Twelfth and Thirteenth Centuries*. In: *Speculum* 61, 1986, 1, s. 1–17.

FOREY, Alan J., *The Military Order of St Thomas of Acre*. In: *The English Historical Review* 92, 1977, 364, s. 481–503.

FOREY, Alan J., *The Military Orders and Holy War against Christians in the Thirteenth Century*. In: *The English Historical Review* 104, 1989, 410, s. 1–24.

HROCH, Miroslav, HROCHOVÁ, Věra, *Křižáci v Levantě*, Praha 1975.

MARTIN, Sean, *Templáři*, Praha 2009.

SUCHÁNEK, Drahomír, DRŠKA, Václav, *Církevní dějiny*, Praha 2013.

WALDSTEIN-WARTENBERG, Berthold, *Řád johanitů ve středověku*, Praha 2008.

Summary

The aims of the thesis are military orders in the Holy Land, particularly the Templars, the Hospitallers and the Teutonic Order. This thesis describes circumstances and reasons for creation of the individual military orders following the conquest of Jerusalem by the Crusader troops in 1099. Further the thesis deals with the development of the internal organization of the orders, their possession in the Holy Land and the privileges that the orders gained during the twelfth and thirteenth centuries from various popes, kings and nobles.

The main part of the work describes the participation of the military orders on major events in the Holy Land at the time of the conquest of Jerusalem in 1099 until the fall of the port city of Acre in 1292. The importance of the Templars for the campaign of King Louis VII in the Holy Land, the significance of the Templar and Hospitaller troops for the siege and conquest of Ascalon and the importance of non-attendance of the Templars in the campaign of King Amalric to Egypt in 1163-1168. An important part is the description of the devastating defeat of military orders troops at the battle of Cresson Springs and the subsequent defeat of the Crusader Army at the Battle of Hattin in 1187. Further, the work describes the participation of the military orders in the reconquest of Acre in 1191 and the subsequent battle at Arsuf under the command of King Richard I, the engagement of the military orders in the struggle for the Egyptian city of Damietta and the failed campaign in Cairo. Another content of the work concerns the great defeat of the Crusader army at the Battle of La Forbie and the participation of the Knights' orders on the crusade of Louis IX to Egypt, where they were decimated in the Battle of al-Mansura. The end of this part of the work describes the last years of Crusader states in the Holy Land, gradual loss of territory in favour of the Egyptian sultan, conquering of many of Crusader cities and castles belonging to the military orders and finally, the description of the Ascalon conquest.

The last part of the work describes the fates of the individual Knights' orders after the loss of their territory in the Holy Land, the creation of the Monastic State of the Teutonic Knights in the Baltic region, the process with the Templars signifying the definitive end of the Templar order, and the attachment of the Hospitaller Order to the island of Rhodes and Malta.